

Ponder

NOTARIS EN NACHT- DICHTER ERIC BOESER

Carine Elion-Valter

ST YVO, PATROON VAN DE JURISTEN. EN VAN DE NOTARISSEN?

P.L. Nève

MIJN GEBOORTEHUIS

L. van Solkema

LIEVE NICHTEN, LIEVE NEVEN,...

P.H.M. Gerver

VERLIJDEN, VERLEED, VERLEDEN

• De vader, de zoon en de vrijheid
Marianne Eisma

UIT HET ARCHIEF

• Jacob van Campen onder
de notariële loep
Ph. Maarschalkerweerd

HET SIGNET VAN DE NOTARIS

Caspar van Heel

HET NOTARIEEL WOORDENBOEK

• Repertorium
B. Duinkerken

Snel inzicht in actuele jurisprudentie op uw rechtsgebied

074-WZ-1/12W

De *jurisprudentie-tijdschriften* van Sdu en Koninklijke Vermande bieden u:

- Jurisprudentie per rechtsgebied of thema;
- Ongekende actualiteit;
- Redactionele commentaren zonder dat publicatie vertraagd wordt;
- Uitspraken van alle belangrijke instanties;
- Snel overzicht door bronvermelding, trefwoorden, artikelverwijzing en samenvatting;
- Deskundige redactie en medewerkers.

Voor bestellingen of meer informatie kunt u contact opnemen met:
Sdu Klantenservice
Telefoon (070) 378 98 80
Fax (070) 378 97 83
E-mail: sdu@sdu.nl,
<http://www.sdu.nl/jurisprudentie>
Prijswijzigingen voorbehouden, prijzen zijn incl. BTW en verzendkosten.
Ook verkrijgbaar via de boekhandel

Meer informatie en de meest recente inhoudsopgave vindt u op www.sdu.nl/jurisprudentie

“Ponder” volgens Van Dale:

unster, een soort evenaar met aan de ene zijde een haak en aan de andere een gewicht dat men af- en aanschuift, balans met ongelijke armen.

C O L O F O N

Ponder:

halfjaarlijks mededelingenblad van de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap, van Eeghenstraat 222, 1071 GM Amsterdam

Telefoon: 020 675 6479

Fax: 020 679 0358

Email algemeen: info@notarielestichting.nl
redactiesecretaris:
inesvangasselt@notarielestichting.nl

Website: www.notarielestichting.nl

Postbanknummer: 554704

Redacteuren:

W. Bosse
B. Duinkerken
P.H.M. Gerver
Liesbeth M. van der Marck
B.C.M. Waaijer

Redactiesecretaris:

Inés M. van Gasselt

Lay-out/productie:

Francien van Maasdijk
Grafisch Bureau Schaefer

Foto's:

Omslag : Maarten Brinkgreve
Pag. 3, 6, 14 : Wouter Thorn Leeson

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door:

Raadgevend Bureau Borgdorff te Rotterdam, Kluwer Juridische Uitgevers te Deventer, Prins Bernard Cultuurfonds te Amsterdam en SDU te Den Haag.

Aan dit nummer werkten mee:

B. Duinkerken, *rechtshistoricus en oud-notaris te Den Haag*
Marianne Eisma, *kunsthistorica*
Carine Elion-Valter, *kandidaat-notaris en auteur*
P.H.M. Gerver, *oud-notaris te Amsterdam, bijzonder hoogleraar notarieel recht aan de Universiteit van Amsterdam*
J.J.A. de Groot, *voorzitter notariële stichting, oud-notaris, universitair docent Universiteit van Amsterdam*
Caspar van Heel, *rechtshistoricus, werkzaam als provinciaal archiefinspecteur in Overijssel*
Ph. Maarschalkerweerd, *directeur Koninklijke Huisarchief Den Haag*
Liesbeth M. van der Marck, *conservator notariële stichting*
P.L. Nève, *emeritus hoogleraar Radboud Universiteit Nijmegen en Katholieke Universiteit Brabant*
L. van Solkema, *oud-notaris te Den Haag*
A.A. van Velten, *notaris te Amsterdam, bijzonder hoogleraar onroerend goedrecht aan de Vrije Universiteit van Amsterdam*

IISN: 1385-7428

Inhoud

TEN GELEIDE	4	J.J.A. de Groot
VERLIJDEN, VERLEED, VERLEDEN		
De vader, de zoon en de vrijheid	5	Marianne Eisma
UIT HET ARCHIEF		
Jacob van Campen onder de notariële loep	6	Ph. Maarschalkerweerd
HET NOTARIEEL WOORDENBOEK		
Repertorium	7	B. Duinkerken
HET SIGNET VAN DE NOTARIS (12)	7	Caspar van Heel
NOTARIS EN NACHTDICHTER ERIC BOESER	8	Carine Elion-Valter
MIJN GEBORTEHUIS	10	L. van Solkema
ARS NOTARIATUS:		
Privaatrechtelijke aspecten van onroerend goed	11	A.A. van Velten
ST YVO, PATROON VAN DE JURISTEN		
En van de notarissen?	12	PL. Nève
LIEVE NICHTEN, LIEVE NEVEN,...	13	PH.M. Gerver
POSTACADEMISCH ONDERWIJS VOORJAAR 2004	13	
IMPONDERABILIA	14	Liesbeth M. van der Marck

Landmeterketting

Ten geleide

Op 5 september 2003 is een nieuw boek in onze serie *Ars Notariatus* op feestelijke wijze door de uitgever aan de Stichting aangeboden. Het betreft het boek van prof. mr. A.A. van Velten, getiteld *Privaatrechtelijke aspecten van onroerend goed*. Op zichzelf is het verschijnen van dit boek een feestje waard. De reden voor de feestelijke boekpresentatie was evenwel een andere: de serie heeft een nieuw jasje.

Vanzelfsprekend is de kleur van de omslag gelijk gebleven. Voor de abonnees van de serie moet de aanblik in de kast van de meer dan honderd boeken dezelfde blijven. De wijzigingen betreffen onder meer de nummering. Na vanaf het begin van de serie een Romeinse nummering te hebben gehad, is nu overgegaan op de thans gebruikelijke Arabische nummers. Steeds weer bleek dat de kennis van de oude wijze van nummering niet meer tot de standaard noties behoorde. Belangrijker evenwel is de wijziging van papiersoort, qua dikte en kleur. Tekeningen en afbeeldingen komen thans helderder naar voren en schijnen niet meer zozeer op de andere zijde door. Daarnaast zijn het lettertype en de pagina-indeling aangepast. Door dit alles is de inhoud op een plezieriger wijze te bevatten.

De Stichting heeft van de onlangs overleden oud-notaris J. Heerema uit Den Haag een legaat gekregen van onder meer een schilderij van Carel Elisa van der Sande Lacoste, voorstellende het voorlezen van een testament. In *Imponderabilia* van deze Ponder wordt het legaat beschreven; in een komende Ponder zal uitvoeriger bij het schilderij worden stil gestaan. Wij gedenken de heer Heerema in eerbied en dankbaarheid.

Een nieuwe bijzonder hoogleraar is namens de Stichting aan de Vrije Universiteit te Amsterdam benoemd. Het is mr A.H.N. Stollenwerck, notaris te Rotterdam, die als opdracht de ontwikkeling en het doceren van *Estate-planning* heeft. Wij wensen de heer Stollenwerck geluk met zijn benoeming en stellen ons veel van zijn activiteiten voor.

Tenslotte heeft het bestuur besloten de donaties voor het komende jaar op een geheel bedrag af te ronden. Bij de overgang naar de euro is het oude bedrag misschien wel iets te nauwgezet vertaald naar die euro. Dat gaf een wat merkwaardig bedrag. Dat is nu hersteld. Dat de afronding naar boven is geschied zal hopelijk niemand verbazen. Wij betrekken maar heel weinig van supermarkten.

J.J.A. de Groot
Voorzitter

De uitgever, mevrouw mr C. Kuhuwaël,
overhandigt het eerste boek in de nieuwe vormgeving

Verlijden, verleed, verleden

De vader, de zoon en de vrijheid

Het kluisteren van de holle driften van de leugenhandel

Van de twee werken die het veld moesten ruimen voor het in de vorige Ponder besproken portret van notaris Dijkhoorn, verdween er één, een anonieme aquarel van oude boeken en gezegelde documenten, achter de schermen. Het andere, een met "Koopman '42" gesigineerd en gedateerd olieverfschilderij, ging er in plaats op vooruit. Op ooghoogte in de hal is dit met teksten overladen doek nu ook leesbaar.

Dit 59 bij 68,7 cm. metende stuk is een trompe-l'oeil. Het bedriegt het oog in die zin dat het een wand toont als die waarvoor het hangt, waarbij het lijkt alsof daar van alles mee is gedaan. Zo hangt er links een prikbord met vijf documenten, middenonder een briefje door middel van een touwtje aan een spijker en is er rechts boven een ingemetselde steen met Latijnse tekst een opening. Op de onder-rand daarvan staat een tinnen inktpot met ganzenveer. Daarachter ontrolt zich een stadsgezicht waarin de Montelbaanstoren te herkennen is. Middenboven dit alles wappert eigenmachtig een lint.

Al deze zaken wijzen op het doel waarvoor het schilderij is gemaakt. Het lint duidt met zijn data van 6-VII-1917 en 6-VII-1942 op een 25-jarig jubileum. Dat moet van een notaris zijn, zoveel is wel duidelijk uit het notarisattribuut bij uitstek, de inktpot met de ganzenveer, en het gedicht op het bovenste blaadje van het prikbord. Dat heeft als titel " 't Notaris Ampt". De jubilerende notaris is mr. E.Th. Scheltinga Koopman. Zijn naam met de toevoeging "Notaris Amsterdam" vormt het rand-schrift van het grote rode lakzegel op het document linksonder.

Volgens zijn zoon, drs. E.Th. Scheltinga Koopman, die dit schilderij in 1984 schonk, voerde zijn vader, omdat hij een broertje dood had aan familieruzies, een handelspraktijk. Ook dat is van het schilderij af te lezen. Het gedicht gaat uitsluitend over het kluisteren van de holle driften van de leugenhandel en het document linksboven vangt aan met "Oost-Indische Handelscompagnie". Dit opschrift verwijst tevens naar de handelspraktijk van zijn vader. Diens kantoor werd beheerst door de Indische cultures en de scheepvaart. Dit laatste aspect werd samen

met het typisch Amsterdamse van die praktijk verbeeld in de boot en de Montelbaanstoren.

Het schilderij is van de hand van een andere zoon van de notaris, mr. J. Scheltinga Koopman. Deze jurist overleed in 1950 als directeur van een klokkenfabriek. Hij schilderde voor zijn plezier, maar vatte dat gezien de verwijzingen ernstig op. De documentatie die hij daarvoor verzamelde, is echter niet zo serieus als het lijkt. De

"Oost-Indische Handelscompagnie" heeft volgens mij nooit bestaan en ook de aankondiging van de "VERKOOPINGHE" van het huis en erf op de Keizersgracht no. 697 moet aan zijn fantasie zijn ontsproten. In dit pand hield zijn vader kantoor, evenals nu mr. M.J. Meijer c.s., maar in 1742, het jaar van de aankondiging, waren er geen huisnummers.

Ook met de datering nam de amateur-schilder het niet zo nauw. Hij maakte het schilderij pas bij de viering van het jubileum dat vanwege de oorlog vijf jaar werd uitgesteld. Daarbij kon hij zich beroepen op de artistieke vrijheid. Zijn vader aan wiens integriteit en wijsheid hij in het briefje middenonder alle lof toezwaaide, kon zich een dergelijke antedatering in zijn aktes niet veroorloven.

Marianne Eisma

Uit het archief

Jacob van Campen onder de notariële loep

Aan de hand van notariële en gerechtelijke archieven kon over het optreden van Van Campen nog heel wat worden gereconstrueerd

Jacob van Campen, schaalmodel van het stadhuis in Amsterdam in eikenhout, 1648

Zonder overdrijving kan worden gesteld dat het paleis op de Dam en het paleis Noordeinde tot de topmonumenten van ons land behoren. Deze paleizen hebben onder meer met het Mauritshuis in Den Haag en het voormalige paleis Honselaarsdijk gemeen dat ze òf (mede) ontworpen zijn door òf in belangrijke mate verbouwd zijn naar een ontwerp van Jacob van Campen (1595-1658). Met deze en andere bouwwerken is Van Campen één van de belangrijkste verspreiders van het classicisme in de Nederlandse architectuur geweest. Hiertoe liet hij zich met name inspireren door Italiaanse architecten als Vitruvius en Palladio. Zoals gebruikelijk in zijn tijd was Van Campen ook in hoge mate betrokken bij het ontwerp van de interieurdecoraties van zijn scheppingen en was hij daarenboven een zeer verdienstelijk schilder. Deze technische en artistieke veelzijdigheid stelde hem tevens in staat het werk van tijdgenoten met wie hij wenste samen te werken op waarde te schatten. Fraaie voorbeelden van een dergelijke samenwerking worden belichaamd in het Mauritshuis, dat hij samen met Pieter Post ontwierp, en de onlangs gerestaureerde Oranjezaal van paleis Huis ten Bosch. Het "masterplan" voor de beschildering van de Oranjezaal stelde hij op samen met Constantijn Huygens, voormalig secretaris van prins Frederik Hendrik aan wiens nagedachtenis de beschildering werd opgedragen. Restauraties zoals die van de Oranjezaal en het Paleis op

de Dam kenmerken zich door hun multidisciplinaire aanpak; restauratoren komen hier tot hun hoogstaande prestaties door samenwerking met onder andere bouwkundigen, kunsthistorici en natuur- en scheikundigen. Bij dat alles wordt ook de persoon van de bouwmeester onder de loep genomen, ook al is dat in het geval van iemand als Van Campen niet altijd even makkelijk. In de archieven worden namelijk nauwelijks eigenhandige schriften van hem aangetroffen. Toch kon er met name aan de hand van de Amersfoortse notariële en gerechtelijke archieven over het optreden van Van Campen in Amersfoort, waar hij het landgoed Randenbroek bezat, nog heel wat worden gereconstrueerd¹. Zo trad hij aldaar op als heemraad en ontwierp hij een nieuwe torenspits voor de Onze Lieve Vrouwetoren, een hardstenen brug over het Spui, alsmede kroonluchters voor de Sint Joriskerk die na zijn overlijden in 1658 ook Van Campens graf zelf zouden beschijnen. De samenkomst op Randenbroek na zijn uitvaart mondde overigens nog bijna uit in een steekpartij door overvloedig drankgebruik. Of daar zijn buitenechtelijk bij dienstmaagd Reyntje Thomas verwekte zoon Alexander, die niet door Van Campen was erkend, bij aanwezig was valt te betwijfelen.

Ook in dit verhaaltje komen weer twee lijnen bij elkaar. Zo lezen we in de Amersfoortse archieven dat Van Campen samen met zijn stadsgenoten Paulus Bor en Mathias Withoos op verzoek van het stadsbestuur een collectie van zeventig schilderijen inventariseerde en taxeerde. Deze collectie was in Amersfoort achtergebleven na het overlijden van de zoon van Thomas Howard, graaf van Arundel en Surrey. Onder de werken troffen de taxateurs schilderijen aan van Rembrandt, Dürer, Raphaël, Titiaan, Rubens en Van Dyck. En ook van Holbein wiens prachtige portret van de 3e hertog van Norfolk, sir Thomas Howard, met nog andere werken uit diens collectie onlangs de prachtige Holbein-tentoonstelling sierde in Van Campens Mauritshuis.

Ook in dit verhaaltje komen weer twee lijnen bij elkaar. Zo lezen we in de Amersfoortse archieven dat Van Campen samen met zijn stadsgenoten Paulus Bor en Mathias Withoos op verzoek van het stadsbestuur een collectie van zeventig schilderijen inventariseerde en taxeerde. Deze collectie was in Amersfoort achtergebleven na het overlijden van de zoon van Thomas Howard, graaf van Arundel en Surrey. Onder de werken troffen de taxateurs schilderijen aan van Rembrandt, Dürer, Raphaël, Titiaan, Rubens en Van Dyck. En ook van Holbein wiens prachtige portret van de 3e hertog van Norfolk, sir Thomas Howard, met nog andere werken uit diens collectie onlangs de prachtige Holbein-tentoonstelling sierde in Van Campens Mauritshuis.

Ph. Maarschalkerweerd

¹ bron: W.J. van Hoorn, Een hofstede genaamd Randenbroek, Amersfoort 1991

Het notarieel woordenboek

Repertorium

Het is eigenlijk een manier van “boekhouden”: het aantekenen, per dag, in een register (repertorium) van de door een notaris op die dag verleden akten. Het is “een middel om te komen tot een deugdelijke, ordelijke notariële praktijkvoering”, zoals Waaijer schrijft, en tegelijkertijd levert het een handvat voor de belastinginspecteur op om te controleren of alle ingeboekte akten ook ter registratie zijn aangeboden¹. En die registratie biedt op zich weer nuttige informatie voor de fiscus, zoals gegevens voor de heffing van overdrachtsbelasting.

Het belang van deze aspecten is al eeuwenlang onderkend. Artikel VII van het eedsformulier dat op 19 maart 1654 door de Staten van Holland werd vastgesteld deed de notaris beloven: “Dat ick van alles wes voor mij geschiet ende gepasseert sal werden, deuchdelijck register ende prothocol houden sal”. En zo’n anderhalve eeuw later bepaalt het Departementaal Bestuur van Holland op 9 november 1803, min of meer conform dat oude voorschrift, dat de notaris alle door hem gepasseerde akten onmiddellijk zal nummeren en dat hij van die akten duidelijke lijsten moet opmaken en deze bij zijn protocol

WOORD-BOECK,
Dat in alle
De Kunst-woorden des
Notarijchaps, mitfgaders ande-
re vreemde, soo Latijnsche als Franche
woorden werden verduytscht.

moet bewaren (artikel 10 van het departementaal formulier)².

Het lijkt er dus op dat deze materie altijd goed geregeld is geweest, maar de werkelijkheid was in vroegere tijden een andere. Veel notarissen zon-

digden nogal eens tegen de regels, en één van de meest voorkomende overtredingen was de verwaarlozing van de plicht er een -bijgewerkt- repertorium op na te houden. Hoe hier tegen op te treden? Het meest opvallende antwoord kwam uit Friesland waar het houden van register en protocol in de loop van de zestiende eeuw zelfs geheel uit het collectieve notariële geheugen was verdwenen³. Bij het vaststellen van de Landsordonnantie van 1723 werd, anders dan men zou denken, niet besloten de regels betreffende het repertorium nog eens uitdrukkelijk te herhalen. Nee, het leek de wetgever het beste het hele voorschrift, nu het toch niet werd nageleefd, maar te schrappen. Het is daarna, natuurlijk, met het Friese notariaat verder bergafwaarts gegaan, zelfs zozeer dat na de Omwenteling van 1795 het instituut werd opgeheven!

B. Duinkerken

Het signet van de notaris (12)

Sprekende signetten

In de heraldiek is sprake van “sprekende wapens”, dat zijn wapens waarin de wapenfiguur betrekking heeft op de naam van de wapendrager. In Rietstap’s *Handboek der wapenkunde* (4e druk 1961, p. 75) wordt als bekendste voorbeeld gegeven de wassenaars (d.w.z. wassende manen) in het wapen van de familie Van Wassenaer. In analogie daarop is in de zegelkunde sprake van “sprekende zegels”. In de *Vocabulaire international de la sigillographie* (Roma 1990) wordt onder nr. 228 le sceau parlant gedefinieerd als een sceau qui évoque par le dessin d’une ou de plusieurs figures le nom ou les activités du sigillant, waarbij als voorbeeld wordt gegeven: la famille Hareng, par un poisson. Zo kan ook gesproken worden van “sprekende signetten”. Daarvan wil ik hieronder een tweetal voorbeelden geven.

Egidius de Bere

Egidius de Bere was afkomstig uit Antwerpen, uit het bisdom Kamerijk; zijn Vlaamse naam zal dus wel Gillis de Bere geweest zijn. Maar als notaris in Middelburg, werkzaam als secretaris van provisor en deken van Walcheren, noemde hij zich met de Latijnse versie van zijn voornaam Egidius. Van hem is een groot aantal notariële akten overgeleverd tussen 1465 en 1485, zonder uitzondering gepasseerd in Middelburg. Zijn werkzaamheden in dienst van de provisor van Walcheren, dus in

het kader van het canoniekrechtelijke procesrecht, dateren tussen 1475 en 1488. In dat laatste jaar of vroeg in 1489 moet hij zijn overleden, want op 14 februari 1489 worden twee andere notarissen benoemd als zijn opvolger, als notarius sive scribe consistorie provisorie Wallachrie. Het signet van Egidius de Bere bevat in drie concentrische cirkels, boven een podium waarin zijn naam staat een afbeelding van die naam, namelijk een beer. Het signet geeft bovendien aan dat Egidius behalve keizerlijk ook pauselijk notaris was, want achter de cirkels zijn twee gekruiste sleutels te zien.

Testa filius Crescii

Ook in het buitenland kwamen sprekende signetten voor. Prachtig voorbeeld is het signet van de man met deze merkwaardige naam, Testa zoon van Crescius. Hij kwam uit Italië, was geestelijke van het bisdom Civitas Castelli, waarvan ik vermoed dat het Civita Castellana is, zo’n 60 km. ten noorden van Rome. Hij fungeerde in 1353 als pauselijk en keizerlijk notaris in Avignon. Van hem is ten minste één akte overgeleverd in de Utrechtse archieven, een overeenkomst tussen bisschoppelijke procuratoren. Zijn Italiaanse voornaam Testa betekent hoofd. En inderdaad laat zijn signet een hoofd zien. Verder is over hem niets bekend.

Caspar van Heel

Testa filius Crescii abrianus

1 B.C.M. Waaijer (Melis/Waaijer), *De Notarijswet*, 7e dr. (Deventer 2003) 274.

2 B. Duinkerken, *Notariaat in overgangstijd 1796-1842* (Amsterdam/Deventer 1988) 21-22.

3 S. Koopmans, *Het Notariaat in Friesland vóór 1811* (Leeuwarden 1883) 69.

Notaris en nachtdichter

Eric Boeser

Eric Boeser was notaris te IJmuiden van 1970 tot 1992. In een oud hoog pand aan de Havenkade. In die plaats beoefende hij jarenlang met plezier dat ambt. Maar tijdens gestolen momenten, soms in de nacht, beoefende hij nog een andere professie: die van dichter. In 2002 verscheen in eigen beheer een bundeling van zijn eigen gedichten.¹ Aanleiding voor een interview.

Zondagsdichter?

Een zonnige septemberdag met zomerse allure. Eric Boeser ontvangt in de tuin en vertelt over studie, vak en schrijven.

“Aan het eind van mijn studie rechten in Amsterdam was Schoordijk mijn repetitor. ‘Wist je dat je met twee jaar studie notaris kon worden?’ vroeg hij. Nee, dat wist ik niet, maar dat vak leek me aan te sluiten bij mijn karakter. Je staat boven de partijen. Ik ging werken en vervolgde in de avonduren mijn studie. Zo, bijna de klok rond bezig met het recht, kropen in de schaarse uren die overbleven regels mijn hoofd binnen als:

Mijn hart wordt nu rechthoekig
En vlak wordt mijn gezicht
Mijn hoofd wordt nu een pakhuis
Met alle ramen dicht.
(...)
Dwars door de balen wetenschap
Komt dan een dwaas bericht,
Uit een der verste hoeken
Verrijst dit laatst gedicht.²

Mijn laatste gedicht werd het toch niet. Toen ik later in Soest werkzaam was, vertaalde de zondagse stilte van wat toen nog een tamelijk agrarisch dorp was zich in: ‘Onverplicht naar buiten kijken/ Naar het lege landschap/ “Zondagochtend”/ De kerk is in - /Geen dorpsmens waagt zich buiten.’³

Ik beschouw mijzelf als een zondagsdichter, maar ik kan niet zeggen dat mijn gedichten ontstaan tijdens het ‘onverplicht naar buiten kijken’. Ze ontstaan juist als flarden van zinnen die mij ‘s nachts, als ik niet kan slapen, door het hoofd dwarrelen. Als dat gebeurt, leer ik de zelfbedachte tekst uit het hoofd door deze telkens te herhalen.”

(...)
Alleen de muze moet nog komen
er is nog niet gebeld
(...)
Maar zonder bel- of klopsignaal
daar is ze dan!
Haar vondsten tracht ik gretig
bij te houden,
ja in te prenten gelijk in ‘t echt
de weduwe van Osip deed.⁴

‘s Ochtends schrijf ik dan de gehele tekst op in een

schriftje, maar soms schaaft ik er nog een tijd aan. En het is dit schriftje waarmee mijn vrouw naar de uitgever is getogen.

Ik ga er dus niet voor ‘zitten’, met pen en papier op mijn bureau en boeken die minzaam op mij neerkijken. Dat is meer iets dat je als notaris doet –voor je cliënten gaan zitten om te luisteren naar hun verhaal.”

Woordloos papier

Zo, al “nacht-dichtend” laten notariaat en het schrijven van gedichten zich uitstekend met elkaar combineren. “Maar,” meent Boeser, “je moet er ook de instelling voor hebben. Ik heb meer bewondering voor universalisten dan voor specialisten. Ik heb altijd veel dingen naast mijn vak gedaan. Ik heb nooit willen worden als die notaris in Purmerend die de inspiratie vormde voor Boerennotaris. En misschien is, zoals jij dat noemt, een soort angst voor opsluiting in een papieren wereld een thema van mij. Het gedicht Perfectionisme zou je in die geest kunnen lezen. In werkelijkheid ging het over een overleden man die nimmer zijn studie rechten had kunnen afronden, omdat hij aan examenvrees leed. Hij sleet zijn leven in het gezelschap van twee zussen en zijn boedel omvatte inderdaad 57 dagboeken en allerlei dossiers die hij bijhield over ieder persoon die hij ontmoette en waarin hij opschreef wanneer betrokkene wat gezegd of gedaan had. De idee, dat wat we dan allemaal zo zorgvuldig noteren, ooit weer verdwijnt. Ja, dat houdt me ook bezig. De tevergeefsheid ervan.”

Zoiets als:

Taal
wit verdwijnend
in woordloos papier.⁵

Vorm en beeld

Al bladerend in de bundel stuiten we op meer thema's: liefde (*zie Testament*), ouderdom (*Oud*) en verval (*Man*) en soms toch ook de tegenstelling leven en notariaat (*Maan*). Boeser: “ik schrijf niet zulke gelaagde gedichten. Taal is om te communiceren en ik wil dat ze toegankelijk blijven. Critici zouden menen dat het allemaal veel te anekdotisch is – een verhaaltje, een beschrijving die zich slechts van een gewone weergave onderscheidt door het treffend gebruik van de taal. Maar Menno Wigman, een jonge dichter, was er enthousiast over.

Ik ben overigens de eerste om toe te geven dat ze ook anekdotisch zijn. En ze ontstaan ook vaak naar aanleiding van een gebeurtenis die mij treft, ontroert. Zoals over die dodelijk zieke man die jarenlang verzorgd werd door zijn vrouw:

‘toen heeft hij/ op de laatste zondagmiddag/ om witte wijn gevraagd/ zich opgericht/ zijn glas geheven/ en gezegd:’ “Nu wil ik eens/ op jouw gezondheid drinken.”

¹ Een teder standbeeld, gedichten 1952-2002, uitgave in eigen beheer. Tenzij anders vermeld zijn alle genoemde gedichten uit deze bundel.

² Studie

³ Zondagochtend

De boerennotaris aan het werk.

Litho: Boerenkoopdag in Brabant, Johan Hendrik Strube, begin twintigste eeuw (eigen collectie)

Die energie, die liefde. Zoiets raakt mij en dat moet dan zijn juiste vorm vinden. De vorm van een gedicht, het ritme – dat vind ik heel belangrijk. Een gedicht moet een afgerond geheel zijn. Maar ik ben niet zo'n rijmer."

Wat Boeser ook belangrijk vindt, zijn beelden. Overdrachtelijk taalgebruik is alom aanwezig ('Zie, de dood legt aan' uit *Het bos dunt uit*) "Sterker nog," vult Boeser aan, "de bundel omvat gedichten waarin ik gepoogd heb om zo treffend mogelijk te verwoorden wat mij heeft geraakt in een beeld. Dat kan een landschap zijn (*Kennemerduinen, Cadouin, Huize De Wyck – Dordogne*) of een schilderij (*Mistress and Maid*, naar aanleiding van het schilderij *De brief* van Johannes Vermeer, of *Delvaux*)." Uit een map die op de tafel ligt, haalt hij een tekst die het resultaat is van een bezoek aan de tentoonstelling van de Russische schilder Ilya Repin, *De Thuiskomst*: 'De dood heeft/ zonder kleurpotlood/ zijn gezicht

in grijs geschreven (...)'⁶ Maar de beelden die ik krijg kunnen ook volledig op fictie berusten en dat kan dan resulteren in iets heel absurds, zoals een gedichtje over een kikker (*Valse nocturne*)." Maar, niettegenstaande het beeldend taalgebruik, "dichten begint met woorden," vertelt Boeser.

Gevraagd naar bewonderde dichters, noemt hij Hans Lodeizen, een Vijftiger, Judith Herzberg. "En Herman de Coninck natuurlijk en Anna Enquist. Marjoleine de Vos en, o ja, Vasalis, vooral haar eerste bundel, *Parken en Woestijnen*."

Tot besluit vraag ik Boeser naar zijn toekomstplannen. "De muze komt misschien nog wel eens aan," antwoordt hij, "maar heel gericht zijn mijn plannen niet. Bovendien, op mijn leeftijd denk je in korte termijnen."

Carinne Elion-Valter

Perfectionisme

Mensen willen zo precies zijn
En alles regelen:
Een mooi sluitend weefsel maken,
Maar het leven gooit er grote gaten in
Gewoon uit nonchalance.

(Denk maar aan de man, die om kouvatten te voorkomen, zorgvuldig alle ramen hield gesloten, maar wien een paar traptreden noodlottig werden.)

En ik dan:
Veel te angstvallig houd ik mijn dagen
aan de lijn
En registreer mezelf aan alle kanten,
Geleid mijn bloed tot inkt
Die op papier direct verdroogt.

Gelijk de man die bloedeloos stierf
Met achterlating van
57 dagboeken en journalen.

28 maart 1964

Boerennotaris

Hij scheidt een vierkante wereld
Gebonden in het keiharde papier
Van notariële akten.

Door alle seizoenen gaat hij
Met de stap van een robot
Door de krimpde straatjes
Naar bank, boer of sterfhuis.

Als één bonk heerser
Staande boven het stadje
Boven erven en gronden
Boven blaarkop en burger
Houdt hij schier alles in evenwicht.

In een vastgebeten evenwicht
Waar geen knikker rolt
En geen piano speelt,
Waar de zwakheid van een mens
Angstvallig geheim wordt gehouden.

Een zwellend vermogen
Verdrukt tijd en ruimte
En het hart - een kluis -
Blijft eeuwen ten achter
Bij de luxe van een gedicht.

21-30 juli 1963

⁴ *Poiètès*; 'de weduwe' verwijst naar Nadjezda Mandelstam, de echtgenote van de Russische dichter Osip Mandelstam (1891-1938) die, vanwege de huiszoekingen onder Stalin, genoodzaakt was de gedichten van haar echtgenoot

uit het hoofd te leren.

⁵ *Taal*

⁶ *De thuiskomst* (niet gepubliceerd)

Mijn geboortehuis

“De hoed en de noed gaan bij de toewijzing, ..”

Op 15 mei 1929 werd ik te Dronrijp, gemeente Menaldumadeel, geboren. De geboorte vond plaats ten huize van mijn ouders, een statige behuizing gelegen aan de Heare Wei 29 aldaar, genaamd Osinga State.

Mijn vader Jan Sijbolt van Solkema oefende daar tevens zijn huisartsenpraktijk uit. Hij was op 17 mei 1927 gehuwd met mijn moeder Johanna Elisabeth Vermeer, dochter van Lambertus Vermeer, notaris te Dronrijp (1905-1928). Osinga State was sedert 1886 het woonhuis en kantoor van de te Dronrijp gevestigde notarissen Potter van Loon en mijn grootvader Lambertus Vermeer geweest. Toen mijn moeder de wens uitsprak haar gezinsleven op Osinga State te mogen doorbrengen vervulde mijn grootvader deze wens door het huis aan mijn vader over te dragen. Het notariskantoor verhuisde naar de andere kant van de Heare Wei. Mijn grootvader nam op eigen verzoek ontslag uit zijn functie en verhuisde naar Wassenaar.

Osinga State werd gesticht door notaris Johannes Scrinierus Potter van Loon. De grond waarop de opstallen werden gesticht werd door hem verkregen ingevolge een akte van naasting. Dit recht had hij bedongen bij een eerder huurcontract dat hij met de eigenaar van de grond Jh. Mr Coert Lambertus van Beijma had gesloten. De heren kenden elkaar goed; beiden woonden te Dronrijp en waren lid van zowel de Provinciale Staten van Friesland als van de gemeenteraad van Menaldumadeel.

De betreffende akte werd op 20 april 1867 verleden voor notaris Hendrik Willem Alma te Berlikum; de koopsom bedroeg f 3600,- en was zoals uit de akte blijkt vooruitbetaald.

Het gekochte werd als volgt omschreven: “Een stuk bouw- of gardeniersland gelegen te Dronrijp aan den weg en aan de kom van het dorp ten Noorden van de Harlinger Trekvaart met de grachten waarmee het is om-

geven uitmakende het perceel bekend in de schrifturen van de kadastrale gemeente Dronrijp Sectie A nummer 225 als boomgaard groot één bunder, dertig roeden, dertig el, belast met het onderhoud van een ganghout met een leuning liggende op den openbare weg en op het perceel nummer 226 van genoemde sectie en daartegenover bevoorrecht met opvaart langs gemeld perceel in het floreen cohier van Menaldumadeel niet vermeld en voorzover bekend niet met floreen belast.” Als eigendomstitel wordt vermeld een akte van publieke verkoop 8 februari 1845 voor notaris Tjeerd Alma te Menaldum verleden; de akte wordt overgeschreven op 28 maart 1845. Na de titel volgt nog de volgende passage: “waarvan de nieuwe verkrijger een uittreksel met de daartoe behorende stukken van eerstgenoemde comparant heeft ontvangen en bij welke acte deze dit goed heeft aangekocht staande huwelijk met zijn nu overleden echtgenote Vrouwe Catharina Maria Baronesse Van Harinxma thoe Slooten, voor wier kind en rechthebbende, Jonkvrouwe Anna van Beijma zonder beroep of maatschappelijke betrekking wonende te Beetsterzwaag zamen met haar man de Heer Meester Binnert Philip Baron van Harinxma thoe Slooten, wethouder van Opsterland door de eerst genoemden der comparanten, voor zoveel nodig wordt ingestaan met belofte dat deze echtelieden, daartoe geroepen voormelde overdracht zullen goedkeuren”.

In de hiervoor genoemde akte van publieke verkoop komen bij de daarin vermelde voorwaarden een tweetal voor die het vermelden waard zijn.

Als eerste de bepaling “De hoed en de noed gaan bij de toewijzing, het onderhoud en de voordelen zoodanig hiervoor is vermeld en omschreven voor en op de kopers over”.

In de Nederlandse tekst van de akte ineens twee Friese woorden die zoveel betekenen dat het gebruik maar ook het risico bij de toewijzing overgaan.

Als tweede de wijze van betaling van de koopsommen: “Voorschreven betalingen moeten worden gedaan in gouden of grove zilveren Hollandsche of nieuw Nederlandse munt met uitsluiting van alle voor geld gaande of in omloop gebracht wordende papieren of effecten.”

De bouw van het huis met wagenhuis cum annexis werd op 26 december 1866 aanbesteed bij de Heer Johannes Douwe Peterzon, timmerman te Berlikum, voor een som van f 12.336,-.

Voor het geval Peterzon zijn verplichtingen niet zou nakomen stelden zich als borg de Heren Lourens van der Mey en Gerard van der Mey, fabrikanten te Berlikum.

Osinga State is nog steeds één van de fraaie gebouwen van Dronrijp; er wordt geen artsen- of notarispriktijk meer in uitgeoefend.

L. van Solkema

Osinga State, illustratie uit: Oude en nieuwe notarishuizen in Friesland, VNAL, 1985

Privaatrechtelijke aspecten van onroerend goed

Ars Notariatus 120, XXII en 471 pag.

Eind jaren negentig vroeg iemand mij eens tijdens een tafelgesprek na afloop van een bijeenkomst op de notariële stichting, of ik nog een boek zou schrijven in de serie Ars Notariatus en zo ja, welk onderwerp dat dan zou betreffen. Ik antwoordde daarop na enig nadenken, dat ik eigenlijk twee boeken wilde schrijven, maar ook, dat het er om diverse redenen wel niet van zou komen.

Het eerste onderwerp dat ik graag eens onder de loep wilde nemen, betrof de geschiedenis van het Nederlandse notariaat sedert de Tweede Wereldoorlog, geplaatst binnen het kader van de sterk veranderende maatschappij, maar het leek mij erg onwaarschijnlijk dat daarop nog iemand zat te wachten. Immers, kort tevoren had W. Heuff ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Koninklijke Notariële Broederschap een fraaie geschiedschrijving over die beroepsorganisatie gedurende het tijdvak 1968-1993 het licht doen zien. Bovendien had de notariële stichting in verband met haar komende gouden jubileum een opdracht verstrekt aan E.W.A. Henssen - die zojuist zijn geschiedschrijving over de advocatuur had voltooid - voor een uitgebreide beschrijving van het Nederlandse notariaat gedurende de jaren 1842-2000. Dit laatste liep echter anders dan was beoogd: kort nadat Henssen aan zijn notariële geschiedschrijving was begonnen, kwam hij volkomen onverwacht te overlijden, waarop het bestuur van de notariële stichting mij verzocht op korte termijn een beknopte beschrijving van het notariaat gedurende het bestaan van de stichting te vervaardigen. Een werk dat ik in het najaar van 2000 voltooidde en dat werd uitgegeven als deel CVIII van de serie Ars Notariatus. Zo is derhalve toch het eerste boek dat ik in gedachten had tot stand gekomen: zie mijn opmerkingen over deze opvallende voorgeschiedenis in Ponder nr. 9/2000.

Het tweede onderwerp waar ik destijds aan dacht, betrof een geïntegreerde behandeling van de privaatrechtelijke aspecten die verbonden zijn aan onroerend goed. Merkw aardigerwijs bestonden in ons land wel diverse boeken op het gebied van de bestuursrechtelijke aspecten van onroerend goed en ook met betrekking tot de daaraan verbonden fiscale onderwerpen waren er diverse commentaren, maar – anders dan bijvoorbeeld in Engeland en Frankrijk – waren de privaatrechtelijke aspecten verdeeld over veel handboeken, zonder veel samenhang. Om een voorbeeld te geven: indien men de diverse pri-

Op initiatief van de Stichting is de serie Ars Notariatus in 1952 opgezet en aanvankelijk in eigen beheer uitgegeven. Thans verzorgt Kluwer Juridische Uitgevers de serie in samenwerking met de Stichting.

Een abonnement op de gehele serie is mogelijk en levert een korting op van 20%. Alléén voor onze donateurs geldt een zelfde korting op losse, recent verschenen delen van de serie, indien gebruik wordt gemaakt van bijgevoegde bestelstrook.

De redactie van de Ponder vraagt auteurs van recente Ars Notariatusdelen te beschrijven hoe hun boek is ontstaan, wat de opzet ervan is. Het resultaat daarvan treft u hieronder aan. Niet zo maar recensies, maar persoonlijke beschouwingen van de schrijver.

Signeersessie, 5 september 2003

vaatrechtelijke vraagstukken die samenhangen met de verwerving en financiering van een nieuwbouwapartement wil inventariseren aan de hand van de Asser-serie, zullen daarvan tenminste vijf delen moeten worden bestudeerd (Koop, drie delen Goederenrecht, Aanneming), die door tenminste evenzoveel auteurs zijn geschreven, waarbij overigens grote gedeelten niet van belang zullen zijn, omdat die betrekking hebben op andere vermogensrechten dan onroerende zaken of daarop gevestigde beperkte rechten, zoals erfpacht en hypotheek.

Bij het geven van onderwijs werd ik hoe langer hoe meer met dit manco geconfronteerd. Elk jaar maakte ik met veel inspanning een fraaie dikke syllabus, bestaande uit een verzameling van de in de laatste decennia verschenen publicaties op het gebied van privaatrechtelijke ontwikkelingen van het onroerend goed recht, maar dat bleef uiteraard een onsamenhangend geheel, waarover de studenten steeds meer klaagden. Kon ik, nu er geen boek bestond, niet eens een alles omvattend verhaal maken, waarin alle relevante literatuur was verzameld? Ik besloot mijn best te doen en in 2001 verscheen de eerste syllabus die grotendeels aan de geuite verlangens voldeed. Sommige studenten complimenteerden mij zelfs! Toen ik in 2002 de nieuwe syllabus actualiseerde en verder uitwerkte, was het boek over het tweede onderwerp dat ik destijds in gedachten had feitelijk geboren. In de eerste helft van dit jaar voltooidde ik het en gelukkig waren zowel de notariële stichting als Kluwer bereid om dit nieuwe werk uit te geven in de serie Ars Notariatus.

Hiermee waren mijn twee wensen dan toch uitgekomen. Eigenlijk min of meer “per ongeluk”.

A.A. van Velten

St Yvo, patroon van de juristen. En van de notarissen?

Le jour du Grand Pardon, illustratie uit:
Saint Yves patron des juristes, Jean le Mappian, Rennes, 1997

In mei van dit jaar begaf ik mij naar Tréguier in Bretagne om met vele anderen te herdenken dat zevenhonderd jaar geleden, op 19 mei 1303, de heilige Yvo is overleden, een universitair gevormd jurist die aanvankelijk werkte als rechter (officiaal) van de bisdommen Rennes en Tréguier, en zich daarna, priester gewijd, aan het parochiewerk wijdde. Als rechter was hij rechtvaardig, onomkoopbaar en begaan met de belangen van de armen en onwetenden. Later, als pastoor, gaf hij alles weg wat hij had, leefde als een asceet en diende hij zijn parochianen op de preekstoel van juridisch advies. “Een advocaat die een eerlijk mens was”, vonden zijn streekgenoten. “Lawyers, like bishops, are apt to have a ‘bad press’”, zegt The Penguin Dictionary of Saints erbij. Yvo werd in 1347 dan ook heilig verklaard en geldt sindsdien als patroon van de advocaten en de rechters.

De Kardinaal-legaat Mario Francesco Pompedda, prefect van het Supreem Tribunaal van de Apostolische Signatuur (een der hoogste rechterlijke colleges van de R.K. Kerk), presideerde de zittingen van de twee congressen die aan de eigenlijke feestdag voorafgingen. Hij was in de kathedraal op zondag 18 mei ook de hoofdcelebrant en predikant tijdens de plechtige Hoogmis. Bij al die gelegenheden waren er in Tréguier veel advocaten, rechters en juridische hoogleraren uit alle windstreken van Europa aanwezig, onder andere de Dekens van de Balies van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Breda en Maastricht. In de grote processie die na de Mis vanuit de kathedraal (in de regen) naar een dorp in de omgeving trok, liep iedereen zoveel mogelijk in toga mee, en fungeerden onder andere de Nederlandse dekens als begeleiders van de relieken van de heilige, een soort slippendragers die elkaar regelmatig aflostten. Tot mijn vreugde was reeds bij het vertrek uit de kerk mijn Gentse collega Marcel Storme van het Belgisch Tijdschrift voor Privaatrecht als hulpperson ingeschakeld. “Dat had jij niet gedacht, hè”, voegde hij mij bij het passeren toe. Toen vertrok hij naar buiten, met in zijn hand een koord dat aan de reliekendraagstoel was vastgeknoopt. Ik volgde hem op enige afstand in een verwarde menigte pelgrims.

Maar mijn grote vraag was natuurlijk: is St Yvo nu ook als patroon van de notarissen te beschouwen? Of moeten deze zich met St Nicolaas behelpen? In het algemeen antwoordde men mij negatief: de integere, onbaatzuchtige en ascetische heilige is het exclusief bezit van de advocaten en de rechters. Maar er is een lichtpuntje, leerde ik uit een congreslezing van de Keulse prof. M. Baldus. In Aken bestond er van 1766 tot aan de Franse revolutie een Collegium litteratorium, een litterair genootschap met de H. Yvo als patroon. Het was in twee klassen verdeeld, de eerste bevolkt door de universitair gevormde juristen, de iurisconsulti, de tweede door leden zonder universitaire studie. Daartoe behoorden vooral notarissen. In Aken zou Yvo dus ook een patroonheilige van de notarissen geweest zijn. Maar er zit een addertje onder het gras. In de kamer van de Oberbürgermeister van Aken hangt een schilderij met het onderschrift “S. Yvo Collegii Iuris Utriusque Doctorum Aquisgrani Anno 1766 Instituti Patronus”, dus: “Heilige Yvo, patroon van het in 1766 te Aken opgerichte College van Doctores in de beide rechten”. Zou dan toch alleen de eerste divisie, van de universitaire juristen, onder Yvo gediend hebben? En de tweede divisie dan? Het blijft spannend, maar ik houd u op de hoogte.

P. L. Nève

Lieve nichten, lieve neven, ...

Bezorgd door PHG

Ieder die belangstelling heeft voor "het notariaat in gedichten" kent J. Greshoff's Een liefdesverklaring, onder meer opgenomen in de door de Stichting uitgegeven bundel *Van pennen en streken* (1986). De dichter tekent daar het Arnhemse Velperplein, met daarop wandelend drie burgerheren "De dominee, de dokter, de notaris, Drievuldig beeld van al wat wijs en waar is". Minder bekend is het hieronder weergegeven gedicht, waar de cynicus Greshoff (1888-1971) de notaris en zijn kandidaten opvoert temidden van anderen die duidelijk niet zijn grootste liefdes zijn.

Een vagebond

Houd het goed warm opdat het niet vergaat
Dit kostbaar element: uw haat
Tegen de loense huurknechts van de staat

Rijk nooit uw vrije mannenhand
Aan iemand die vrijwillig in verband
Staat met de militaire stand.

Bespuw de fiscus en verdraag niet langer
't Smoel dertien van de mensenvanger,
Hoon de cipier en help de kettingganger.

Vlucht als hij loert op uw plezier
De wisselaar, de slokop: de bankier,
Het is een schouw en schurftig dier.

Trap de notaris en zijn kandidaten
Uw huis uit met hun leugenstaten
Zij zuigen gonzend honing uit ùw raten.

Al wie aan privileges hecht,
Wie zich de heer voelt van zijn knecht
Leeft onnatuurlijk en is slecht.

Houd het goed warm opdat het nooit vergaat,
Uw afschuw van bezit en baat:
Een eerlijk man heeft niets dan zijn gelaat!

Postacademisch onderwijs voorjaar 2004

Ook komend voorjaar is onze lezingencyclus sterk op de notariële praktijk gericht. In zestien bijkomsten worden facetten van het recht behandeld waarmee de notaris vrijwel dagelijks van doen heeft.

29 januari: **Actualiteiten personen- en familierecht**, mevr. prof. mr B.E. Reinhartz
5 februari: **Verpanding van aandelen op naam**, mr W. Bosse
12 februari: **Societas Europaea**, mr W.J.M. van Veen
19 februari: **Huwelijk en overlijden in de Inkomstenbelasting en in de Successiewet, inclusief bedrijfsopvolging**, prof. mr T. Blokland
11 maart: **Erfrechtelijke perikelen bij Nederlandse minderheden**, prof. mr F.J.A. van der Velden
18 maart: **Bestuursrecht voor het notariaat**, mevr. prof. mr I.C. van der Vlies

25 maart: **Actualiteiten vastgoedrecht**, prof. mr H.W. Heyman en prof. mr A.A. van Velten
1 april: **Fusie en splitsing**, mr drs D.F.M.M. Zaman
8 april: **De kwaliteitsrekening in de notariële praktijk**, prof. mr W.M. Kleijn en mr B.C.M. Waaijer
15 april: **Vastgoed in Italië en Spanje**, prof. mr P.H.M. Gerver en mr M.H.J.M. Tomlow
22 april: **Gecertificeerd schenken en aanverwante methoden van vermogensoverheveling**, prof. mr K.L.H. van Mens
13 mei: **Personenvennootschappen**, prof. mr M. van Olffen
27 mei: **Registratie van publiekrechtelijke beperkingen**, prof. mr P.H.M. Gerver en mevr. prof. mr J. de Jong
3 juni: **Actualiteiten Nieuw Erfrecht**, mr J.J.M. de Groot en mr J. van Straaten
10 juni: **Vastgoed in België en Frankrijk**, mr E. Deckers en mr A.D.G. Heering
17 juni: **Actualiteiten huwelijksvermogensrecht**, mr C.A. Kraan

Zie bijgaande brochure voor meer informatie.

Imponderabilia

AANWINSTEN

Een verrassend legaat

Onze collectie groeit en groeit. Meestal betreft het prenten, boeken of voorwerpen; schilderijen met een notarieel onderwerp zijn nu eenmaal dun gezaaid. Des te opmerkelijker is het legaat van de in september overleden oud-notaris J. Heerema uit Den Haag, een schilderij van Carel Elisa van der Sande Lacoste (1860-1894). Het stelt een notaris voor, die - in tegenwoordigheid van getuigen - een testament voorleest aan een oude dame. Alhoewel het doek uit 1889 is, zijn de kledij van de vier personages en de hele entourage quasi achttiende-eeuws. Het schilderij wordt nu eerst gerestaureerd en dan in de volgende Ponder afgebeeld en besproken in de rubriek *Verlijden, verleden*, van kunsthistorica Marianne Eisma.

Uit de boedel van de heer Heerema kwam ook nog een veilingaankondiging van de *Ingedykte Bildt Polder* van 3 december 1735. En een ets van Tanjé, getiteld *De boeren rechtbank te Puiterveen*, met daaronder een gedichtje waarin de bedrogen verloofde zijn droeve gelijk krijgt:

*Ja, drooge Fobert! Huil: het Puiterveensch Gerecht
Doet van uw trouw met Zwaantje u alle rampen vreezen:
't Is zonder reden niet dat gij dus schrikt voor d'echt:
Wie wilde ooit vader van eens anders kindren weezen?*

Een curieus doosje

Een cadeautje met een verhaal kreeg de Stichting van een oud-medewerkster - ze is inmiddels al zeventien jaar met pensioen - van een notaris-kantoor in 's-Hertogenbosch. Toen zij net in het notariaat begonnen was, in 1939, gaf haar notaris haar een wonderlijk zwart blikken doosje, een trommeltje eigenlijk, nauwelijks zeven bij drie bij twee centimeter en van Engelse makelij, te oordelen naar het opschrift: *Briant & May London, wax vestas n° 4*. Op de hoeken van het deksel zijn, een beetje klungelig, vier gaatjes geboord. In het doosje zitten piepkleine kaarsjes, van nog geen twee en een halve centimeter hoog en als lucifershoutjes zo dun. Zo'n cadeau vraagt om uitleg en die volgde gelukkig ook. Het zou om een veilingdoosje gaan, rond 1920 in Brabant gebruikt bij de veiling bij opbod van onroerend goed. Vier kaarsjes werden er in de gaten in het deksel gezet, waarvan er ééntje werd aangestoken. Er mocht geboden worden zolang het kaarsje brandde, wat niet lang was. En zoals de schenkster mij vertelde "zolang het kaarsje brandde, was de spanning

Veilingdoosje

om te snijden". Kwam er een bod, dan werd het kaarsje uitgeblazen. Daarna begon het weer van voren af aan.

Een romantisch verhaal. Maar hoe zo'n veiling nu ècht verliep, vroeg ik oud-notaris Wiegman, toevallig van hetzelfde Bossche kantoor. Hij wist het nog precies, want dat gedoe met die kaarsjes is uiteindelijk pas in 1992 afgeschaft:

"Tot de invoering van het nieuwe B.W. werd er in 's-Hertogenbosch in twee zittingen geveild met een week tussenpoos. (In Amsterdam verliep de veiling in één zitting eerst bij opbod en vervolgens bij afslag.) Bij beide zittingen werd geveild volgens het systeem van opbod. De eerste zitting op de normale wijze tot het laatste opbod bijv. f 100.000,-. In de tweede zitting volgde wederom het systeem van opbod dat wil zeggen, dat het daarbij uitgebrachte bod (bijvoorbeeld f 10.000,-) werd geteld bij het hoogste bod van de eerste zitting in het voorbeeld: f 100.000,-. Het totaal bod kwam dan op f 110.000,-.

In de tweede zitting werden de door U bedoelde kaarsjes gehanteerd. Als in de tweede zitting geen bod uit de zaal kwam dan ontstak de veilingmeester een kaarsje met de mededeling: "Zolang dit kaarsje brandt kunt U nog bieden. Indien er niet gehoord wordt is dit het laatste licht". Zolang het kaarsje brandde liet de veilingmeester herhaaldelijk weten dat er nog geboden kon worden. Indien het kaarsje ongestoord uitbrandde zonder dat er een bod werd uitgebracht was de veiling afgelopen. Indien er tijdens het branden van het kaarsje een bod werd uitgebracht dan werd het kaarsje uitgeblazen en werd afgewacht of er weer verder werd geboden. Zolang dat het geval was werd er geen nieuw kaarsje ontstoken. Indien het wachten op een nieuw bod te lang duurde werd er wederom een **nieuw** kaarsje aangestoken en herhaalde zich het ritueel van het eerste kaarsje. Enzovoorts. Het was natuurlijk spannend of er tijdens het branden van een kaarsje nog een bod werd uitgebracht."

Kerstvakantie

De Stichting is gesloten tussen kerstmis en nieuwjaar.

Liesbeth M. van der Marck

Een eigen Fonds op Naam binnen het Prins Bernhard Cultuurfonds

Het Prins Bernhard Cultuurfonds geeft cultuur de kans, maar is daarbij mede afhankelijk van anderen – particulieren, stichtingen en bedrijven – die ook zélf cultuur de kans willen geven. Sinds 1987 kent het Prins Bernhard Cultuurfonds hiervoor een bijzondere formule: het **Fonds op Naam**[®]

Een Fonds op Naam is een apart fonds, dat wordt beheerd als zelfstandig onderdeel van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Enkele kenmerken:

- De stichter bepaalt zelf de naam en de doelstelling van het fonds (bijvoorbeeld beurzen voor musici of beeldend kunstenaars, restauratie van monumenten of bescherming van flora en fauna)
- Een schenking kan fiscaal geheel aftrekbaar zijn;
- Er is geen schenkingsrecht verschuldigd
- Een Fonds op Naam heeft een vermogen van minimaal € 50.000.

Inmiddels telt het Prins Bernhard Cultuurfonds 140 Fondsen op Naam. Daarmee is het Cultuurfonds marktleider.

Fonds op Naam: **Fonds Jong Talent**
Doelstelling fonds: Het verlenen van beurzen en stipendia aan jonge begaafde professionele musici en beeldend kunstenaars, teneinde hen in staat te stellen hun talent te verdiepen

Begunstigde: **Rieme Gleijm**
Bedrag: **20.240 euro**
Bestemming: **Masters-opleiding graphic design aan Royal College of Art (Londen)**

www.cultuurfonds.nl, info@cultuurfonds.nl, telefoon (020) 520 6130

Prins Bernhard **Cultuurfonds** geeft cultuur de kans

BORGDORFF

Privaatrechtelijke aspecten van onroerend goed

Prof. mr. A.A. van Velten

Het boek is het eerste op dit gebied in Nederland en het valt alleen te vergelijken met Angelsaksische boekenwerken als Real Estate Law. Daarin worden - uitgaande van de bij elke civielrechtelijke jurist aanwezige basiskennis - de diverse privaatrechtelijke aspecten van onroerend goed in hun onderlinge samenhang behandeld aan de hand van recente literatuur en rechtspraak. Enkele onderwerpen die de revue passeren: eigendom (inclusief meervoudig grondgebruik), koop en ruil, huurkoop en financial lease, aanneming, overdracht, economisch eigendom, appartementsrecht, time share, erfpacht en opstal, mandeligheid en erfdiensbaarheden, hypotheek en financiering. Het boek is zowel theoretisch onderbouwd als praktijkgericht en daardoor is het geschikt voor zowel notarissen en advocaten, als studenten in hun laatste studiejaar.

Ars Notariatus, deel 120

Omvang 471 pagina's, € 50,-. Seriekorting 20%, ISBN 90 130 0567 5, 1e druk, Kluwer, 2003

Prijzen zijn inclusief BTW. Prijswijzigingen voorbehouden. Ook verkrijgbaar via de boekhandel.

KLUWER

BESTELLEN? Ga naar de shop van www.kluwer.nl en zoek op ISBN. U kunt ons ook bellen (0570) 67 34 49, faxen (0570) 69 15 55 of e-mailen (juridisch@kluwer.nl).

Mandeligheid

mr. J.G. Gräler

Dit boek gaat over gemeenschappelijke muren, heggen en bomen. Maar ook over gemeenschappelijke brandgangen en binnenplaatsen. Kortom dit boek behandelt mandeligheid. Het betreft een vorm van mede-eigendom van onroerende zaken met als bijzonderheden dat verdeling van de gemeenschap niet gevorderd kan worden en dat levering van een onverdeeld aandeel in de gemeenschap niet los van een ander onroerende zaak mogelijk is. Mandeligheid is een oude rechtsfiguur die als gevolg van de invoering van het huidige Burgerlijk Wetboek in 1992 een nieuw leven heeft gekregen. Ons Burgerlijk Wetboek kent twee vormen van mandeligheid, te weten mandeligheid krachtens overeenkomst en mandeligheid krachtens de wet.

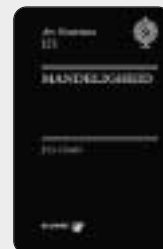
Voor wat betreft mandeligheid krachtens overeenkomst zal de nadruk liggen op een bespreking van de wettelijke regeling, de theoretische inbedding van deze regeling in het Burgerlijk Wetboek en de onvolkomenheden van deze regeling. De feilen van de regeling worden blootgelegd zulks onder andere teneinde te komen tot voorstellen houdende verbetering van deze regeling.

Bij de bespreking van mandeligheid krachtens de wet zal veel aandacht worden besteed aan mandelige muren en dat vooral in rechtsvergelijkend perspectief. De uitkomsten van dit onderzoek zullen leiden tot de conclusie dat onze huidige wettelijke regeling verouderd is. Geen of onvoldoende rekening is gehouden met nieuwe bouwtechnieken. Er worden voorstellen gedaan voor een betere regeling.

Ars Notariatus, deel 121

Omvang 496 pagina's, € 41,-. Seriekorting 20%, ISBN 90 130 0679 5, 1e druk, Kluwer, 2003

Prijzen zijn inclusief BTW. Prijswijzigingen voorbehouden. Ook verkrijgbaar via de boekhandel.

KLUWER

BESTELLEN? Ga naar de shop van www.kluwer.nl en zoek op ISBN. U kunt ons ook bellen (0570) 67 34 49, faxen (0570) 69 15 55 of e-mailen (juridisch@kluwer.nl).